

Тексіджанова К. Б.,

студентка НН ЮІ Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна

Толкачова І. А.,

к.ю.н., доцент

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Складовою вирішення питань щодо правового регулювання складних суспільних проблем, що існують на сьогодні в Україні, поряд з реформуванням державних інститутів та забезпеченням створення умов для становлення громадянського суспільства, є дослідження теоретико-правових аспектів та засад його ефективного функціонування. Розвинуте громадянське суспільство є реальною передумовою для найбільш повної реалізації прав та свобод людини і громадянина й потребує подальшого вдосконалення на основі світового досвіду.

В Конституції України закріплено ряд положень, які спрямовані на забезпечення гарантій формування та функціонування громадянського суспільства. До них можна віднести ст. 5, 7, 22, 23 Конституції України. Так, наприклад, у ст. 23 зазначається, що «кожна особа має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості» [1].

Питання громадянського суспільства впливають з ідей про договірне походження влади. Воно було сформовано в Західній Європі в період розпаду феодалізму і розвитку буржуазних відносин. У протиположності до теорії про божественне походження влади, її безмежності, висувалась теорія, яка ґрунтувалась на основі доктрини природного права і ідеї про народний суверенітет, згідно з якою джерелом і кінцевим носієм всієї влади в державі є народ.

Серед вітчизняних вчених, громадських активістів простежується два основних концептуальних підходи щодо внесення змін до Основного Закону, які мають сприяти удосконаленню конституційних засад громадянського суспільства.

Одні вважають, що варто обмежитися включенням до тексту Конституції України нової статті, присвяченої громадянському суспільству та внесенням певних конкретних змін та доповнень, які стосуються розширення прав організацій громадянського суспільства та їх членів. Інші, що в Основному Законі варто присвятити окремий розділ конституційним засадам громадянського суспільства та формуванню його відносин з державою. Даний підхід має певне історичне підґрунтя. Так, ще Постановою Верховної Ради України № 2525-ХІІ від 1 липня 1992 р. «Про проект нової Конституції України» був схвалений до обговорення конституційний проект, у якому містився окремий розділ «Громадянське суспільство і держава» (включав глави «Загальні положення», «Власність», «Підприємництво», «Екологічна безпека», «Сім'я», «Освіта, наука і культура», «Громадські об'єднання» та «Свобода інформації»). У ст. 64 цього Проекту вказувалося, що «держава підпорядковується служінню громадянському суспільству і спрямовує свою діяльність на забезпечення рівних можливостей для всіх як основи соціальної справедливості» [2].

На підставі вищезазначеного, можна зробити висновок, що перспективним напрямком вдосконалення правового регулювання для зміцнення конституційних засад громадянського суспільства в Україні може стати включення до Розділу I «Загальні засади» Основного Закону окремої статті, яка повинна забезпечити визначення основних напрямків сприяння розвитку громадянського суспільства та основні принципи формування відносин між державою та громадянським суспільством. Також, існує потреба у внесенні конкретних змін до статей і положень Конституції України, зокрема, щодо:

введення конституційних гарантій недоторканості приватної власності як економічної основи громадянського суспільства;

надання права громадським об'єднанням захищати інтереси не лише своїх членів (ст. 36);

надання права на мирні зібрання не лише громадянам України, але й усім особам, що проживають в Україні на законних підставах (ст. 39) [3];

відповідальності громадянського суспільства за результати діяльності органів державної влади та посадових осіб.

Таким чином, процес формування громадянського суспільства в Україні наштовхується на певні перепони. Зокрема, до них можна віднести: протистояння різних фінансово-промислових груп, що неминуче веде до соціальної кризи; наявність суперечності між публічно декларованими принципами реформування країни та їхньою реалізацією. Тому можна констатувати, що, на сьогодні, надзвичайно важливим є розвиток громадянського суспільства.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про проект нової Конституції України: Постанова Верховної Ради України № 2525-ХІІ від 1 липня 1992 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2525-12>.
3. Опалько Ю. В. Перспективи удосконалення конституційних засад громадянського суспільства в процесі реформування Конституції України [Електронний ресурс] / Ю. В. Опалько// Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1147/>.